

– פרקים בחינוך מתבגרים –

מאמר מס' 14

חריגות בלבוש (בנים)

נכתב בס"ד ע"י
הרב יחיאל פליסקין
תמוז תשע"ט

להצטרפות לרשימת התפוצה
ולהארות ותגובות
דוא"ל: ymp803@gmail.com

א. העצה הפשוטה

אחד הנושאים האקטואליים בקרב הורים לבני הנעורים, הוא נושא החריגות בלבוש. במאמר זה נתייחס לביגוד של בנים [ובמאמר הבא בעז"ה לביגוד של בנות]. למעשה, ההמלצה שלנו הינה כל כך פשוטה, שניתן לסכם אותה בשני משפטים: **תנו לבנים שלכם להתלבש איך שהם רוצים. פשוט אל תתערבו להם בכלל בנושא.** בין אם מדובר בילד טוב מכיתה ז' שרק רוצה לחבוש כיפה בלי סרט, ובין אם מדובר בנער שנפלט לרחוב, והוא לובש ג'ינס קרוע ומסתפר בתספורת מחרידה (המכונה: 'מארינס'). מנסיון רב - גישה זו תועיל יותר מכל לחזרת הבן ללבוש ראוי, ויותר מכך - לחזרתו לתורה ויראת שמים, ולמושגים של בני תורה אמיתיים.

חשוב לי להדגיש **שעצה זו בנויה על נסיון רב מאד.** במשך השנים שוחחתי עם מאות הורים ועם עשרות נערים בנושא הביגוד, חקרתי והפכתי בנושא מזוויות רבות, ועקבתי אחרי תהליכים שארכו שנים. כיום ברור לי כאור השמש: ככל שתתערבו פחות בלבוש של הבנים, כך תפחיתו את הרצון שלהם לפרוץ גבולות בלבוש, ותשאירו לכם וגם לילד את האנרגיה הנדרשת כדי לעבוד על הדברים הנכונים. לעומת זאת מלחמות ועימותים בנושא הביגוד, גורמים לילד להתבצר בעמדתו, מתישים את הכח של שני הצדדים, ובסופו של דבר מרחיקים את היום בו הוא יתקרב ללבוש ראוי.

ב. בחור שרוצה להתלבש שונה – שתי גישות לנושא

כאשר בחור רוצה להתלבש באופן שונה - בין אם מדובר בלבוש קצת מודרני, ובין אם מדובר בלבוש רחובי - יש לכך מספר סיבות אפשריות. ביניהן:

א] רצון לחוש חלק מהחברה שבתוכה הוא חי, ולא להרגיש בדידות, שזה אחד מהצרכים האנושיים הכי בסיסיים.

ב] לעתים הלבוש השונה מאפשר לילד להחליף לחברה אחרת, גרועה יותר.

ג] רצון לבטא את הטעם האישי או הייחודי שלו.

ד] דרך לבטא עצמאות ובגרות, כחלק מתהליך ההתבגרות.

ה] הבעת מחאה על דרך חיים 'סגורה' של ההורים, לטעמו של הילד.

ו] במקרה של נטייה אישית מודגשת ליופי, יש בלבוש המגונדר ביטוי לנטייה האישית.

ז] במקרה של נער המחפש ריגושים באופן מיוחד, הלבוש השונה עשוי לספק לו ריגושים.

ח] לפעמים מדובר בנער הסובל משעמום, והעיסוק בלבוש מפיג לו את השעמום.

ט] אם הנער סובל מדימוי עצמי נמוך, הוא עלול לטפח בקפידה את הלבוש בנסיון להעלות את הדימוי שלו.

נטיות אלו עשויות להפחיד את ההורים, ולהעלות לראשם תרחישי-המשך מדאיגים. אולם כאן המפתח בידיהם, לאיזה כיוון לקחת את התהליך:

הגישה האופטימית

הגישה האופטימית – והאמיתית! – נוקטת, **שרוב ככל סגנונות הלבוש של הנערים, אינן אלא תחפושות.** במהלך התבגרותו בודק הנער כל מיני אפשרויות, ובסופו של תהליך כשהוא מתבגר יותר, הוא קולט שהאושר אינו טמון בנהירה אחר האופנה, ואז הוא חוזר ללבוש סטנדרטי, התואם פחות או יותר לקו של הבית. ממילא לא צריך להילחץ, כי גם זה יעבור.

הגישה הפסימית

הגישה הפסימית מתייחסת לשינוי בלבוש, כביכול הילד בחר סופית בדרך חיים מודרנית או רחובית. אי לכך ההורים מנסים להילחם בתופעה בכח, ולהגביל את הילד בסגנון הלבוש. אולם כאן ההורים דורכים על מוקש מסוכן, **כי הם מבעירים מרז נעורים.** הילד בתגובה יקדש מלחמה בענני הלבוש, מלחמת העצמאות שלו, והוא ינסה למתוח את החבל כמה שיותר, כדי להוכיח להורים שהם לא ישלטו בו.

ג. ההבדלים העצומים בין שתי הגישות

יש הבדלים עצומים בין תוצאות הגישה האופטימית, לאלו של הגישה הפסימית. נכתוב חלק מהם: **א] זה לא מצליח בכלל** - אנחנו בדור של 'חוצפה יסג'י, וברוב ככל המקרים, הנערים בסופו של דבר גוברים על ההורים ומגיעים לכל ביגוד שירצו. אז למה לריב על נושא שבו בסופו של דבר אין לכם שליטה?

ב] עוצמת החריגה - כשההורים מתערבים, הילד ינסה לחרוג בעוצמות הרבה יותר חזקות, במטרה להילחם בהורים, או בכדי לפצות עצמו על הקושי הרגשי הנובע מהמלחמה. שימו לב! יתכן שהקשיים הראשוניים של הילד דחפו אותו לשינוי מינורי של 10-20 אחוז, אך אש המרד המתלקחת מעצימה את הצורך שלו בלבוש שונה, ועלולה לדחוף אותו לשינוי של עד 100 אחוז, וכך יוצא שהתערבות ההורים העצימה את הבעיה פי כמה וכמה.

לעתים עדים אנו למצבים אבסורדיים, בהם לאחר מספר שנים של מריבות על לבוש, ההורים כבר מתגעגעים לימי קדם, עת היו המריבות על פריטים שוליים. כמו באותו מקרה שההורים היו מספרים את הילד ב'קרחת' נגד רצונו, והיום הוא מסתפר... ה' ישמור. במקרים כאלו, המציאות מציבה להורים מראה, המשקפת את המריבה הקדומה באור מגוחך ולא רלוונטי. מכל מקום, לא תמיד הם יסיקו מכך שכדאי להפסיק את המריבות המיותרות האלו עכשיו.

ג] הזדהות אישית עם הלבוש - הזכרנו שהלבוש הוא רק תחפושת, אבל כאשר מתווכחים עם הילד אודות הלבוש, והוא מגייס לעזרתו טיעונים שונים, אזי הוא מפתח יותר ויותר הזדהות פנימית עם הלבוש המודרני במקום תחפושת זה הופך להיות אצלו עניין אידיאולוגי, ואז, במקום לקבל 'בן עם לבוש מודרני' בלבד, עלולים ההורים לקבל 'בן מודרני' בכל מהותו וסגנון חייו.

ד] ראש פנוי לדברים האמיתיים - כאשר נער עסוק במלחמה מול המבוגרים, הרי כוחות נפשו מגויסים למלחמה, ולא נשאר לו די ראש פנוי לתפקידו האמיתי: ללמוד, להפנים, לחשוב על החיים, להתבגר, להקשיב לקול הפנימי של נשמתו. גם במקרים בהם יש לו רצון מסוים להתקדם, מלחמת הביגוד שוברת את רוחו, וגוברת על רצונו הטוב. לעומת זאת כאשר ההורים נמנעים מן המלחמה המיותרת, נשאר לנער ראש פנוי לגדול, להתפתח, ואף להתעלות בתורה וביראת שמים.

ה] משך החריגה - לכל ילד - לפי הסיפור הפרטי שלו - יש מספר שנים הנצרכות לו כדי לסיים את מצעד בדיקת התחפושות, ולחזור להתלבש לפי אמונתו המקורית. אבל אש המרד מאריכה מאד את מספר השנים, להשערתו בערך פי שלש. למשל, אם באופן אובייקטיבי היו נצרכים לילד שלש שנים לתהליך הבדיקה, הרי שבהצטרף המרד עלול התהליך להימשך תשע שנים. וכפי שאמר אחד המחנכים, שכאשר הוא רואה אברך שעדיין מהדר ומדקדק בלבשו כמו נער צעיר, הרי קרוב לוודאי שהוריו נלחמו עמו ממושכות בעניין הלבוש כשהיה צעיר, ולכן הוא עדיין 'תקוע' שם...

מאידך כאשר ההורים נוהגים נכון מול הילד, יתכן שבגיל 16 הוא כבר יסיים את תהליך הבדיקה, ויתחיל לחזור לסגנון הלבוש הישיבתי והנורמלי. ובהחלט היו מעשים כאלו.

ו] טיב היחס עם ההורים - המלחמות המיותרות הללו עלולות לגרום לקרע עמוק בין ההורים לילד, דבר שעלול להגדיל את תחושת הניתוק שלו מדרך התורה והיראה.

ז] משקעים שליליים - הלבוש הכפוי עלול ליצור אצל הילד תחושת מחנק, ולעורר בו דחייה מהלבוש הישיבתי, ואף מהתכנים שהוא מייצג. לא תמיד קל להיפטר מהדחייה הזו...

כפי שסיפר לי בחור מתמודד לשעבר, כיום אברך ירא שמים: "כשהייתי בחור, הורי התעקשו עמי על לבישת כובע וחליפה בכל מצב, נגד רצוני. זה לא היה נח לי, הרגשתי שזה משחק, הכריחו אותי ללכת עם זה גם לכדורגל או לפארק מים, הרגשתי שונה ומוזר, ההורים לא היו מודעים לכח החברה, הרגשתי פגוע ומסכן. והאמת היא שבכלל לא הלכתי עם זה בחוץ, רק יצאתי מהבית וכבר הייתי מסתיר את זה בשקית כל הדרך. כשהייתי נוסע לירושלים בבין הזמנים כדי לבלות עם חברים, הייתי צריך קודם כל לנסוע לישיבה שלי, להניח שם את הכובע וחליפה ו'להתפטר' מהם, ורק אחר כך לצאת עם החברים. פעם אחרת קבעתי עם כמה חברים לצאת עמם לטבריה, וההורים כרגיל דוחפים לי כובע וחליפה, לקחתי תיק צד, ושמתי את זה בתיק, ככה כל היום עם עגמת נפש, הרגשתי מסכן, למה אני לא יכול לצאת פעם אחת עם תיק קל ועם הרגשה טובה. כל זה עורר בי הרבה כעס על ההורים, וגרם

לי ריחוק פנימי מהכובע והחליפה. גם לאחר שבחסדי ה' עברתי תהליך של חיזוק אמיתי, והבנתי למה באמת חשוב להתלבש כבן תורה, עדיין נשארה לי סלידה מהכובע וחליפה ולא הייתי מסוגל ללכת עם זה. רק היום אחרי החתונה אני מתחיל להתקשר לכובע וחליפה מחדש, בצעדים איטיים".

ד. איך מתפטרים מהלבוש הרחובי?

כואב מאד להורים לראות את בנם מתלבש בצורה רחובית, זרוקה, חילונית. לפעמים הם אפילו מוכנים לקבל את העובדה שיצרו תוקפו והוא נכשל בחטאים, אבל הביגוד הרחובי מוציא אותם מישוב דעתם. מדוע? כמדומני שהסיבה היא, כי העברות נעשות לפרקים, ושלא בפרהסיא. אבל הביגוד הבעייתי, הוא גלוי ותמידי, ומהווה כעין הכרזה קולנית: "אני במצב רוחני מדורדר". קשה להורים להכיל זאת. הם חשים ובצדק, כי הביגוד החרדי המקובל מהווה כעין מעטפת הגנה, כעין ענני כבוד שכל השרוי בתוכו נמצא בגבול הקדושה, והיוצא ממנו - יוצא.

ובכן, הורים רבים נכנסים ללחץ במצב כזה, בסוברים כי הביגוד הפרובוקטיבי מהווה דרך אל חזור, והוא מעיד כי הבן קבע עצמו בדרך השלילית, לתמיד. האמת היא שזה לא נכון, ממש ממש לא נכון. הביגוד הרחובי לעולם אינו 'תחנה סופית' [סמך לדבר: כמעט אף מבוגר אינו הולך עם גיינס קרוע...]. מדובר בסך הכל בשגעון נעורים, החולף ועובר עם הגיל והשכל.

אדרבה, המלחמה של הורים בביגוד - היא שמקבעת אותו כדרך! כפי שכבר הוסבר, בדרך כלל הלבוש הרחובי של הבן אינו מעיד על השקפת עולם מסודרת מצידו, אלא על מסע חיפושים. אך כאשר נוצרת מלחמה סביב הענין, אז הלבוש הופך להיות ענין עקרוני אצל הנער, ומקבע אותו במקומו השלילי. והנה יש הורים הסבורים כי אם נכפה את הילד ללבוש ביגוד הולם, הרי שזה ישפיע לטובה על פנימיותו, שהרי כידוע הביגוד משפיע על האדם לטוב ולרע. אולם זו טעות. כלומר, נכון הדבר שהביגוד משפיע על האדם, אך עיקר ההשפעה היא דווקא כאשר האדם מחליט על כך מרצונו. כאשר הביגוד נכפה עליו, הוא לא מרגיש קשר אליו, וכמעט שלא יושפע ממנו לטובה.

כפי שסיפר לי בחור מתמודד שהתחזק: "בשנות החולשה הרוחנית שלי, אירע מדי פעם שהלכתי לקולנוע או לקניון עם חולצה לבנה וציצית, אבל הרגשתי בנח שם למרות הביגוד הישיבתי. לעומת זאת לאחר שהתחזקתי, קרה פעם שנקלעתי לקניון עם חולצה לבנה וציצית, וממש הרגשתי לא בנח עם הלבוש הזה במקום הזה, ניסיתי להתחבא בתוך עצמי, ומיהרתי לצאת מהמקום. וזאת למה? כי פעם, כשהייתי לובש חולצה לבנה וציצית, זה לא היה אני, רק מאילוצים חיצוניים, ולכן זה לא חייב אותי. היום אני לובש חולצה לבנה בשביל להשתייך לציבור בני התורה, וציצית כדי שהיא תשמור עלי, ולכן אני מרגיש שזה סתירה לשוטטות בקניון".

ברוך ה' ישנם מאות ואלפי בחורים שהתלבשו בעבר באופן רחובי, ושוב התחזקו ושינו לביגוד ישיבתי, ובכל המקרים כולם זה הגיע מתוך מקום של שינוי פנימי שמקרין החוצה. אין מקרים הפוכים! פשוט אין בנמצא בחורים שחזרו בתשובה מחמת כפייה על ביגוד. חשוב לציין כי אלו עובדות בדוקות מן השטח, ואם אי מי חושב אחרת, זה נובע אך ורק מחוסר נסיון בסיסי בתחום.

וכן שמעתי מהרה"ג ר' חיים זאב מילצקי שליט"א ראש ישיבת רש"י, מתוך נסיונו, כי בכל המקרים של לבוש רחובי, דרך ההשפעה היא אך ורק מן הפנים החוצה, תוך התעלמות מסגנון הביגוד החיצוני. והוסיף כי הסכימו עמו לדרך זו מרנן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל והגאון רבי שמואל אויערבאך זצ"ל, והוסיף שהגר"ש אויערבאך אף צחק על אלו שחושבים להיפך.

ה. מפייהם

רשות הדיבור ליצחק, בחור מתמודד לשעבר, כיום יהודי ירא שמים, שבלשון ציורית מכניס אותנו לתוך עולמו הפנימי העשיר:

"אני הייתי מתלבש בכל מיני סגנונות שונים ומשונים, למה? כי זו היתה הצורה שלי לתקשר עם הסביבה. עברו עלי כל מיני מצבים מורכבים, ומטבעי קשה לי להסביר לאחרים מה עובר עלי, אז 'דיברתי' דרך הביגוד.

כשגידלתי שער ארוך, זה היה כדי לברוח מכל העולם. כשלבשתי ג'ינס וטריקו, זה היה כדי להשתייך לחברה הרחובית, וכדי שאוכל להסתובב בבתי מרוח למיניהם מבלי להסגיר את מוצאי, במקומות כאלו אם שכחת להחליף לפני כן אפילו נעליים או גרביים, זה כבר מסגיר אותך. כשלבשתי צמידים ושרשראות, זה היה כדי להתבלט.

כשבחור יוצא לבלות עם הלבוש שלו, יש את הכמה רגעים שהוא מסתכל במראה, מה הוא רואה שם? שהוא נתפס איך שהוא רוצה, אני הייתי מתלבש לפעמים באופן קטסטרופלי רק בשביל להביט במראה ולשאוב מזה אנרגיה.

כשניסו להכריח אותי ללבוש הפוך ממה שרציתי, זה הוריד לי את כל הבטחון העצמי, כי הבגדים מדברים הרבה, וכשאני לא רוצה זה כאילו מכריחים אותי לדבר דברים שלא רציתי לדבר, וזו הרגשה נוראה.

בדרך כלל ההורים הביעו חוסר שביעות רצון מהביגוד שלי, אבל פעם אחת, לפני חמש שנים, יום אחד יצאתי עם אבא שלי לקניות, ופתאום הוא הפתיע אותי וקנה לי חולצת טריקו. איזו הרגשה נעימה זו היתה, 'אבא איתי!' באותו רגע הרגשתי קירבה עצומה אליו [תחושה שלא החזיקה זמן רב, כי זה היה אקט חד-פעמי מצידו]. עד היום אני עדיין שומר את החולצה המהווה הזו, כי היא מזכירה לי את אותה תחושה נעימה."

דניאל, בחור מתמודד לשעבר, כיום נשוי, עובד ולומד:

"היה חשוב לי מאד המעמד החברתי, אם אלך עם חברים בחולצה לבנה יחשבו שאני 'חנון', ולא ירצו לצאת איתי. כאשר אבא שלי היה מעיר לי שוב ושוב על הביגוד, אז למרות שידעתי שהוא צודק, אבל בגלל שהוא לחץ אותי, עשיתי בדווקא הפוך, כי לא רציתי להקשיב לו, ואמנם בתוך הבית הלכתי כמו שהוא רצה, אבל ברגע שיצאתי מהבית החלפתי, וכשהוא היה רואה אותי ברחוב הוא היה כועס."

אליעזר, בחור מתמודד לשעבר, כיום אברך מופלג:

"בתקופה שירדתי ברוחניות, התלבשתי בג'ינסים, טריקו, תספורת רחובית, משקפי שמש, וכד', למה? כי לא אהבתי את סגנון הבית שבו גדלתי ורציתי את העולם הגדול ולכן התלבשתי אחרת. סיבה שניה, מאד פחדתי שחילוניים יראו אותי כחרדי פרימיטיבי..."

ההורים שלי דווקא קלטו שלא כדאי להתמקד על ביגוד, ולא לחצו, אבל אני ידעתי שבתוך הלב זה מפריע להם, ולבסוף מה שדחף אותי לחזור ללבוש ישיבתי, היה 'כיבוד אב ואם'."

[אילו יכלתי להראות כאן תמונות, היינו רואים את התמונה של אליעזר 'לפני', שם הוא נראה כמו גוי עם כיפה סמלית, והתמונה של 'היום' - אברך שקוע בלימוד, בלבוש מיושן למדי].

ראובן, בחור שעדיין מחפש את דרכו:

"בתחילה אמא היתה נלחמת בג'ינסים שלי, יום אחד היא אמרה לי 'קניתי ג'ינס יפה מאד, אבל תקנה עם קרעים, זה יותר יפה'. אמרתי לה: 'אה, הרבנים אמרו לך לזרום איתי...'. אמרה לי: 'כן, מה עוד נשאר לי לעשות'. אבל האמת היא שאפילו שהיא אומרת כי אמרו לה, וזה לא בא ממנה, זה עדיין עדיף לי בהרבה מאשר המצב ההפוך שהיא נלחמת בי'."

ו. ההנהגה למעשה בעניין לבוש רחובי

מבחינה חינוכית, הדרך הטובה ביותר היא שלא להעיר לבן כלל בעניין הלבוש הרחובי, לא דבר ולא חצי דבר. גם אם ילך בלבוש הכי מזעזע בעולם. מנסיון רב, זו הדרך הכי כנה ויעילה. דווקא כשהבחור משוחרר מלחצים חיצוניים, אזי דעתו וליבו פנויים לקבל השפעה רוחנית, הוא מגיע למוכנות פנימית לשינוי, מתחבר באמת לתורה ויראת שמים, ובהמשך הוא מחליף גם לבוש מעצמו, מתוך מודעות ובחירה. אדגיש שוב, כי אין אלו השערות או סברות, זו מציאות שראיתי בעיני באין-ספור מקרים.

אבל פעמים רבות קשה להורים לנהוג כך. אם משום שהם חוששים פן ישפיע הלבוש על שאר האחים, אם מחמת הבושה מהשכנים וקרובי המשפחה, אם משום שישפיע לרעה על רישום הבת לסמינר, ואם משום שההורים לא מסוגלים אישית לעמוד במתח שהביגוד הזר יוצר אצלם. מכיוון שכך, יש מקום

להטלת גבולות מינימלית בנושא. אך חשוב להדגיש: **המטרה של הגבולות אינה בשביל לחנך את הבן! להיפך, הם מזיקים לבן. המטרה של הגבולות היא אך ורק כדי להתחשב באינטרסים של בני המשפחה! וראוי שההורים יבינו זאת בבהירות, ולא ירמו את עצמם כאילו שזו טובת הבן.**

* בחלק מהמקרים ניתן לדרוש מהבן דרישה מינימלית, שבתוך שטח הבית לא יתלבש באופן מתריס, כגון בחולצת טריקו נועזת וכד'. ולהסביר לו שאין כאן כוונה להתערב לו בחיים, אלא זו פגיעה בצביון הבית וביושביו. וכשם שאדם חילוני לא יכנס לבית כנסת ללא כיפה.

* במיעוט המקרים, הורים יכולים לדרוש מהבן עוד, שגם בלכתו ברחוב שלהם או בשכונה שלהם, גם שם ילך לבוש באופן סביר. ושוב, להסביר לו שזה לא בשבילו אלא כדי לא לפגוע במשפחה. ואמנם אפשרות זו לא מומלצת כל כך, הן משום הלחץ שזה יוצר על הבן, והן משום שזה פותח חזית כואבת וממושכת מול הבן, דבר שדורש הרבה אנרגיה, ובדרך כלל לא נוחל הצלחה.

* במקרים מסוימים ניתן לאסור עליו כליל ללבוש סגנונות לבוש זרים במיוחד, כך למשל ניתן לדרוש ממנו שלא ילך עם ג'ינס 'קרוע', או עם תמונות לא צנועות על החולצה, וכד'.

* במקרים שהילד מתחיל לפזול קצת לכיוון הביגוד הרחובי, יש וראוי להתיר לו ללבוש ביגוד רחובי מסוים כגון חולצות טריקו וכד', במצבים מסוימים בלבד, כגון בטיולים, או בזמני עבודה (כגון ערב פסח, ערב סוכות וכד'), או בשעת השינה וכד'. כך ירגיש הבחור שיש לו מקום ביטוי בבגדים אלו, והוא יצליח להימנע מלבישתם בשאר הזמנים.

* **ישנו תחום אחד שבו כן מומלץ להטיל גבולות** [בדרך כלל], והוא כשהלבוש בלתי מספיק. כלומר, נער שמסתובב בבית עם גופיה ללא שרוולים, או עם מכנס קצר, אפילו בשעות הלילה, לדעתי זה לבוש בלתי מספיק, וראוי לדרוש ממנו 'להתלבש', שזה אומר מכנס ארוך (או לכל הפחות מכנס עד אחר הברך, לפי שיקול דעת ההורים), ושרוול כלשהוא.

עד כאן דיברנו לגבי לבוש **רחובי**, כגון מכנסי ג'ינס, חולצת טריקו וכד', אך אם המדובר הוא בלבוש לא רחובי אלא **אופנתי**, כגון משקפיים מודרניות, חליפה אפורה וכד', שיש דוגמתו גם ברחבי עולם הישיבות ה'ירגיל', מומלץ מאוד לא להתערב בזה בכלל.

ז. שאלות ותשובות

שאלה: מה התאווה הגדולה ללבוש דווקא כך? מילא עבירות זה מובן, אבל ההשתוקקות לביגוד זר אינה הגיונית, בקל יכול הוא להתגבר על כך, ומנגד הרי לנו זה הורס את החיים, ואם כן בדין הוא שייכנע לפחות בזה.

תשובה: לפני שאתם שואלים על בנכם, שאלו על כל העולם. רוב האנשים בעולם בוחרים להם אופן לבוש מסוים בדווקא, כי הלבוש אינו דבר סתמי, הוא מגדיר ומבטא את דעות ורגשות האדם. לבוש חסידי - מבטא דבקות במסורת. לבוש ישיבתי - מבטא נכבדות, כניעה וצניעות. לבוש מגונדר - עשוי להוות תחליף לריקנות פנימית. לבוש זרוק - מבטא בריחה מהחיים. לבוש מתריס - עלול להיות ביטוי של מרד, וצורך בשליטה. לבוש חילוני - מהווה כמובן ביטוי לפריקת עול. לבוש אופנתי - יכול לבטא רצון להפגין קידמה, הצלחה בחברה, או יכולת כלכלית. וכן הלאה. האם אתם מכירים משהו שמסכים שיכפו אותו ללבוש אותו הפוך ממה שהוא רוצה?

שאלה: הביגוד אינו נושא שולי וחיצוני, אלא אחד מעיקרי שמירת היהדות. אבותינו נגאלו ממצרים בזכות שלא שינו את לבושם, יש למסור נפש על ערקתא דמסאנא (גמ' סנהדרין עד:), וכתוב במדרש רבה (בראשית כב, ו) כי כשהיצר הרע רואה אדם מתלבש בהידור אומר הוא הדין דידי (-זה שלי), ואיך נוכל להסכים ללבוש הזר של בנו?

תשובה: אתם צודקים לגמרי, אבל היא הנותנת! דוקא משום שמדובר במנהג כה עיקרי ביהדות, דווקא לכן אין להטיל לגביו משמעת. שהרי כבר הבאנו במאמרים קודמים בשם גדולי ישראל כי אין להפעיל כפייה על הילדים בענייני שמירת מצוות, שזה רק מרחיק אותם יותר, ואם כן ככל שזו מצווה יותר חשובה, יש להקפיד יותר שלא לכפות עליה!

שאלה: האם אנחנו צריכים לממן את הלבוש הזה, ובפרט שהוא גם עולה יותר יקר מהרגיל?
תשובה: אין תשובה אחידה לשאלה זו. בדרך כלל מומלץ כן לממן לו את קניית הבגדים, כדי לשמור על הקשר בין ההורים לבן. אם ההורים מתקשים כלכלית לממן רכישת בגדים אלו, שהם בדרך כלל יקרים מהרגיל, וגם בגלל שהאופנה המתחלפת דורשת קניית בגדים תכופה יותר, הם יכולים להודיע לבן כי הם יממנו לו את קניית הביגוד, בסכום שנראה להם נכון עבור בחור בגילו, או מעט יותר מזה, ואם הוא רוצה להוסיף ולקנות יותר יקר, שיוסיף מכספו. מומלץ להדגיש לו כי הוא השיקול לכך הוא כלכלי, ולא מתוך מטרה לחנך אותו.

שאלה: אנו עומדים לפני שמחה משפחתית, ומאד רוצים שהילד יכבד את המעמד עם לבוש הולם.
תשובה: כאן עדיף לנקוט בדרך של הידברות, ולא בדרך של משמעת. כדאי לשוחח עם הילד לפני כן בצורה יפה, ולומר לו: 'אנו מאד מכבדים כל סגנון לבוש שתבחר, אולם בחתונה חשוב לנו שתלך עם לבוש הולם'. עדיף לא להסתתר תחת הסברים מלומדים, כאילו שזה בשבילו, או שזה לא יפה לבא לחתונה ללא כובע. רצוי להגיד לו את האמת, שזה לא נעים לנו, ועלול לעורר תמיהה ואי נעימות בקרב המשפחה המורחבת. מנסיון, בדרך כלל זה מצליח.

שאלה: מה עושים מול דרישות הלבוש של הישיבה או התלמוד תורה?
תשובה: בדרך כלל לא כדאי להפוך למתווכים בין הצדדים. תנו לצוות החינוכי להתמודד ישירות מול הילד, או בנוסח נוסף: תנו לילד להתמודד ישירות מולם. גם ילד שעובר קשיים אישיים שונים, יכול וצריך להבין, שלמוסד החינוכי יש דרישות לבוש, ועליו לציית להם. אם הוא לא מבין, וסופג גערות או עונשים, יתכן שזה חלק מהתהליך החינוכי שעליו לעבור בתור חלק ממסע ההתבגרות שלו.

שאלה: אנחנו לא מסוגלים להכיל את הבושה. כל העולם יודע ומרגיש באמצעות הביגוד, איפה הבן שלנו אוחז, וכבר הנשים המוזרות בלבנה מלהגות ואומרות: "הראיתן בנו של פלוני, התחיל לרדת מן הדרך, נעבאך..."

תשובה: אכן זהו נסיון קשה מאד. אינני מסכים עם הלועגים ואומרים: "מה פתאום אכפת להורים מה יגידו, הכל ענין של כבוד..." , בושה היא דבר קשה מאד, כפי שאמרו חז"ל (גיטין נז.). אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כוחה של בושה, שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו.

ומכל מקום רצון ה' הוא שההורים יתגברו על על הקשיים, ויקבלו את הבן בלבושו הנוכחי. וגם מנקודת מבט פשוטה של רווח והפסד, עדיף כך. הנסיון מלמד, כי הורים שהתנגדו ללבוש הזר בכל תוקף, סבלו יותר זמן מאשר אלו שגילו גמישות. אם כן זהו ויתור בהווה, כדי להרוויח את העתיד.

שאלה: אנחנו לא מסוגלים לשתוק, הלבוש הזה מוציא אותנו מדעתנו.
תשובה: אכן, בסופו של דבר, אין ספק שצריך כאן הרבה עבודה אישית של ההורים על מידת השתיקה. ועל כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו מלהעיר לבנו על הלבוש, זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער.

שאלה: אין לנו סבלנות, אנחנו רוצים תוצאות מהירות.
תשובה: אם אין לכם סבלנות, אכתוב עצה שממהרת את התהליך מאד, אבל היא דורשת אומץ. שיטת ה'איפכא מסתברא'. קנו לילד ביגוד יותר מודרני או יותר רחובי ממה שהוא תכנן. הצעד הזה הוא כמו 'מכבי אש' שמכבה במהירות את המרד. לא נשאר לו במי למרוד דרך הלבוש.
יתירה מכך, צעד כזה מכניס את הנער בבת אחת לחרדה פנימית מפני פריצת הגדר של עצמו. הוא חושב לעצמו: 'אם ההורים לא יגנו עלי מפני הרחוב, מי יגן עלי? רק אני בעצמי!'.
לא תאמינו, אבל היו מקרים בהם אירעו ויכוחים בין הילד המודרני לאביו המתוחכם, במהלך קניית בגדים: האבא מנסה לקנות לילד פריט מודרני מאד, והילד מתווכח ואומר שזה חריג...
באחד המקרים, נער מתמודד אמר להוריו שהוא רוצה לקנות חולצת טריקו, אמר לו האב 'אני אקנה לך'. הלך האב וקנה לו חולצת טריקו פרועה במיוחד, הבן לבש אותה יומיים, ואז גנז אותה בארון.
שאל אותו האב: 'מדוע אינך לובש את החולצה?'. השיב לו הבן: 'את האמת, זה לא מתאים לי'...